

CDU/CSU, SPD ve BİRLİK 90/YEŞİLLER Meclis Grupları tarafından sunulan

Önerge

1915 ve 1916 yıllarında Ermeniler ve diğer Hıristiyan azınlıklara karşı işlenen soykırımın hatırlanması ve anılması

Federal Meclis'in karara bağlaması talep edilir:

I. Alman Federal Meclisi tesbit eder:

Alman Federal Meclisi, Osmanlı İmparatorluğu'nun yüzyılı aşkın bir süre önce Ermeni ve diğer Hıristiyan azınlıklara karşı başlatmış olduğu tehcir uygulaması ve katliamların kurbanları önünde saygıyla eğilir. Meclis, zamanın Jön Türk hükümetinin Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan Ermenilerin nerdeyse tamamının yok olmasına neden olan eylemlerinden duyduğu üzüntüyü ifade eder. Aynı şekilde başta Süryani ve Keldani Hıristiyanlar olmak üzere halkın diğer Hıristiyan kesimleri de tehcir ve katliama maruz kalmışlardır.

24 Nisan 1915'te Osmanlı döneminin Konstantinopol'inde zamanın Jön Türk rejiminin talimatı üzerine bir milyonu aşkın etnik Ermeninin planlı tehciri ve yok edilişi başlatılmıştır. Bu insanların kaderi, 20. yüzyıla bu denli korkunç bir şekilde damgasını vurmuş olan kitlesel imha edişlerin, etnik temizlik ve tehcir, ve hatta soykırımlar tarihinin bir simgesi olmuştur. Bunu söylerken, Almanya'nın suçlu ve sorumlusu olduğu Holokost'un benzersiz olduğunu da bilmekteyiz.

Federal Meclis, Osmanlı İmparatorluğu'nun ana askeri müttefiki olarak ve Ermenilerin örgütlü tehcir ve yokedilişlerine dair Alman diplomatlar ve misyonerler üzerinden de edindiği kesin bilgilere rağmen bu insanlık suçlarını durdurmayı denememiş olan Alman İmparatorluğu'nun talihsiz rolünden ötürü üzüntü duymaktadır. Alman Federal Meclisi'nin anma girişimi dünyanın muhtemelen en eski Hıristiyan ulusuna yönelik özel saygının da ifadesidir.

Alman Federal Meclisi 2005 yılında aldığı ve kurbanların anısına ve de olayların, tarihi açıdan ele alınarak bunlarla yüzleşilmesini içeren ve Türklerle Ermeniler arasında barışmaya katkıda bulunma hedefini güden kararını (Meclis Yayını 15/5689) vurgular. Tüm meclis gruplarının konuşmacıları, olayların 100. yıldönümü olan 24 Nisan 2015'te Alman Federal Meclisi'nde yapılan konuyla ilgili tartışmada ve özellikle de Federal Cumhurbaşkanı Genel Kurul'daki bu görüşmeden bir gün önce yaptığı konuşmasında Ermenilere karşı işlenen soykırımı yargılamış, kurbanları anmış ve barışma çağrısında bulunmuştur. Alman İmparatorluğu olaylara suç ortağı olmuştur.

Alman Federal Meclisi Almanya'nın özel tarihi sorumluluğunu kabul eder. Türkler ve Ermenileri, geçmişin uçurumlarını geride bırakarak barışma ve anlaşmanın yollarını aramaları doğrultusunda desteklemek, bu sorumluluğun bir parçasıdır. Geçtiğimiz yıllarda duraksamış olan bu barışma sürecine acilen yeni ivmeler kazandırılmalıdır.

Alman Federal Meclisi, hayal edilemeyecek kadar gaddar olan bu suçları anma girişimi ile sadece bunlara kurban olanları değil, Osmanlı İmparatorluğu ve Alman İmparatorluğu'nda bundan yüz yılı aşkın bir zaman önce zor koşullarda ve hükümetlerinin buna karşı olmasına rağmen Ermeni kadın, çocuk ve erkeklerin kurtarılması için çok yönlü bir şekilde çaba göstermiş olan tüm şahısları da saygıyla anar.

Günümüzde Almanya'da okul, üniversite ve siyasi eğitimin görevi, Ermenilerin tehcir ve yok edilişleri konusunu, 20. yüzyıl etnik çatışmaları tarihini ele alırken ders plan ve malzemelerinde işlemek ve gelecek kuşaklara aktarmaktır. Bu bağlamda özellikle federal eyaletlere önemli bir rol düşmektedir.

Alman Federal Meclisi Ermeni katliam ve tehciri kurbanlarının, Almanyanın rolü dikkate alınarak anılması ve konunun Türk ve Ermeni asıllı vatandaşlara aktarılmasının, uyum ve barışcıl birlikteliğe de katkı sunduğu görüşündedir.

Alman Federal Meclisi Ermenilere karşı işlenen suçlarla yüzleşmeyi ve Ermenilerle Türklerin barışmasını amaçlayan, ve bilim, sivil toplum, sanat ve kültür alanlarında gelişen girişim ve katkı sayısının Türkiye'de de olmak üzere artış göstermesini memnuniyetle karşılamaktadır.

Alman Federal Meclisi federal hükümeti Ermenilerin 1915 yılındaki tehciri ve katliamının anılması ve ele alınmasına özen göstermesi doğrultusunda cesaretlendirmeyi sürdürür. Alman Federal Meclisi aynı zamanda bu konuya ivme kazandırmayı ve destek sağlamayı amaçlayan her girişimi memnuniyetle karşılar.

Almanya'nın kendi tarihi deneyimi, bir toplumun kendi tarihinin kara sayfaları ile yüzleşmesinin ne kadar zor olduğunu ortaya koymaktadır. Tarihin buna rağmen dürüst bir şekilde ele alınması büyük olasılıkla gerek toplum içersinde gerekse diğer toplumlarla barışmanın en önemli temelidir. Bu bağlamda, failerin suçu ile günümüz yaşayanlarının sorumluluğu arasında ayırım yapılması gerekir. Geçmişini anmak bizi ayrıca kin ve yok etmenin insanları ve halkları tekrar ve tekrar tehdit etmesine karşı hassasiyetimizi koruyarak engellememiz doğrultusunda uyarır.

Alman Federal Meclisi Ermenistan ve Türkiye temsilcilerinin 2005'ten bu yana, anma ve ikili ülke ilişkilerinin normalleşmesi konularında birbirlerine yakınlaşma doğrultusundaki çabalarını kaydetmektedir. Fakat iki ülke arasındaki ilişkilerde halen yoğun gerginlik ve karşılıklı güvensizlik hakimdir. Almanya, Türk ve Ermenileri birbirlerine yakınlaşmaları doğrultusunda desteklemelidir. Tarihle bu bağlamda yapıcı bir şekilde yüzleşilmesi, günümüzde ve gelecekte sağlanacak iletişimin temeli olarak vazgeçilmezdir.

Türkiye Cumhuriyeti ve Ermenistan Cumhuriyeti arasındaki ilişkilerin rahatlaması ve normale dönüşmesi Kafkas bölgesinin istikrara kavuşması açısından da önemlidir. Almanya bu bağlamda kendini AB komşuluk politikası kapsamında Alman-Ermeni-Türk ilişkilerindeki tarihi rolü nedeniyle özel bir sorumluluk sahibi olarak görmektedir.

II. Alman Federal Meclisi federal hükümetten talep eder:

- Alman Federal Meclisi'nde 24 Nisan 2015 tarihli 100. yıldönümü münasebetiyle yürütülen tartışma ışığında kamuoyunun, Ermenilerin 1915/1916'da gerçekleşen tehciri ve nerdeyse tamamen yokedilişi ve de Alman İmparatorluğunun rolü konularını geniş çaplı bir şekilde ele almasına bundan sonra da katkıda bulunmaya devam etmesi,
- Türk tarafına, o zamanki tehcir ve katliamları açık bir şekilde irdeleyerek Ermeni halkıyla barışma sürecine gerekli temeli oluşturması doğrultusunda cesaret vermesi,
- Türklerle Ermeniler arasında geçmişle yüzleşme sonucunda yakınlaşma, barışma ve tarihi suçu affetmenin başarılmaması için çaba göstermeyi sürdürmesi,
- Türkiye'de ve Ermenistan'da bundan sonra da Türklerle Ermeniler arasında karşılıklı değişim ve yakınlaşmayla birlikte tarihsel yüzleşmeyi amaçlayan bilimsel, sivil toplumsal ve kültürel faaliyetleri desteklemesi ve mevcut bütçe kaynakları çerçevesinde teşvik etmesi,
- tarihte geçen olayların Türkiye ve Ermenistan tarafından irdelenmesini; barışma ve Türk-Ermeni ilişkilerinin çoktan olması gereken iyileşmesinin ilk adımı olarak, örneğin bilim insanlarına burs vererek, veya iki ülkenin kendini yüzleşme ve barışmaya adanmış olan toplumsal çevrelerini destekleyerek, etkin bir şekilde teşvik etmesi,
- Türk ve Ermeni hükümet temsilcilerini, iki ülke arasındaki ilişkilerin şu anda duraksamış olan normalleşme sürecini devam ettirmeleri doğrultusunda cesaretlendirmesi,
- Türk ve Ermeni hükümetine yönelik, 2009 yılında imzalanmış olan ve tarihin bilimsel bir şekilde araştırılması için bir Komisyonun kurulmasını, diplomatik ilişkilerin canlandırılmasını ve ortak sınırın açılmasını öngören Zürih Protokollerini Meclislerinden geçirmeleri doğrultusunda etkin olması,
- Türkiye Cumhuriyeti'nde Ermeni kültür mirasının canlandırılmasına dair son zamanlarda başlatılmış olan çalışmaların sürdürülmesi ve yoğunlaştırılması için etkin olması,
- maddi olanaklar elverdiği sürece bundan sonra da Almanya içinde bilim, sivil toplum ve kültür alanlarında 1915/1916 olayları ile yüzleşmeyi ele alan girişim ve projeleri teşvik etmesi.

Berlin, 31 Mayıs 2016

Volker Kauder, Gerda Hasselfeldt ve Meclis Grubu

Thomas Oppermann ve Meclis Grubu

Katrin Göring-Eckardt, Dr. Anton Hofreiter ve Meclis Grubu

Gerekçelendirme:

Ermenilerin Osmanlı İmparatorluğu döneminde ve Birinci Dünya Savaşı esnasında imha edilmesi, Ermeni halkının binlerce yıllık tarihinde yaşadığı en büyük ve sonuçları en ağır olan felaketti. Bağımsız çevrelerce yapılan değerlendirmelere göre tehcir ve kitlesel katliamlarda bir milyonu aşkın Ermeni kurban olmuştur. Çok sayıda bağımsız tarihçi, parlamento ve uluslararası kuruluş Ermenilerin tehcir ve yok edilmelerini soykırım olarak adlandırmaktadır. Bu nedenden ötürü, tehcir ve katliamların anılması bu halkın kimliği açısından, din ve dil ile birlikte merkezi bir anlam taşımaktadır.

Alman Federal Meclisi olayları, güncel olan Birinci Dünya Savaşı'nı anma etkinlikleri ile bağlantılı olarak da anmaktadır. Alman İmparatorluğu Osmanlı İmparatorluğu'nun ana askeri müttefikiydi. Zamanın Alman İmparatorluk hükümeti Ermenilerin takibatı ve katledilmesi hakkında bilgilendirilmiş olmasına rağmen edilgen kalmıştır. Almanya Federal Cumhuriyeti bu suç ile yüzleşmesini teşvik etme ve anısını canlı tutma sorumluluğunu hissetmektedir.

Türkiye bu doğrultudaki mevcut bulgulara rağmen halen Ermenilerin tehcir, takibat ve katlinin planlı bir şekilde yapılmış olduğunu, ya da tehcir esnasında gerçekleşen kitlesel ölümlerin ve katliamların Osmanlı hükümetince amaçlanmış olduğunu kabul etmemektedir.

Katliam ve tehcirin toplam boyutu Türkiye'de halen şüpheyile karşılanmaktadır. Fakat buna karşı eğilimler de vardır. 2008 yılında iki ülke devlet başkanı, milli takımlarının bir karşılaşmasına birlikte katılarak görüşmelerin devamından yana oldukları sinyali verdiklerinde, Türk-Ermeni yakınlaşmasına dair bir umut ışığı belirmişti. 2009'da iki ülke dışişleri bakanları arasında ortak bir protokol imzalanarak tarihi bilimsel olarak araştırılacak bir komisyonun kurulması öngörülmüştü. Fakat bu protokol bugüne kadar iki ülkenin de parlamentosundan geçmemiştir.

İki halkın barışması ancak 100 yıl önceki olayların temelden aydınlatılması ve bulguları reddetmeye devam edilmemesi halinde düşünülebilir. Bunun için Türkiye'de bilim insanları ve gazetecilerin, Ermenilerin tehcir ve katledilmeleri tarihi ile yüzleşmesi amacıyla serbest ve baskı görme korkusu olmadan çalışabilmesi gerekmektedir. Şimdiden Türkiye'de katliamlarla yüzleşme konusunda birçok girişim bulunmaktadır. Konu Türk kamuoyunda bir kaç senedir giderek daha çok farklı açılardan tartışılmaktadır. Bu gelişmeler kadar Alman Dışişleri Bakanlığı tarafından birçok yıldır maddi olarak desteklenen sınır ötesi sivil toplum projeleri de memnuniyetle karşılanmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun ana askeri müttefiki olarak Alman İmparatorluğu da bu olaylara yoğun bir şekilde müdahil olmuştur. Alman İmparatorluğu'nun gerek siyasi, gerek askeri yönetimi en başından itibaren Ermenilerin takibatı ve katli hakkında bilgi sahibiydi. Protestan din adamı Dr. Johannes Lepsius 5 Ekim 1915'te Alman İmparatorluğu Parlamentosu Reichstag'da Temmuz/Ağustos 1915'te Konstantinopol'de yapmış olduğu araştırmaların sonucunu sunduğunda Alman İmparatorluk hükümeti konuya tamamen sansür uygulamıştır. Lepsius'un Reichstag Milletvekillerine doğrudan göndermiş olduğu "Ermeni Halkının Türkiye'deki Durumu

Hakkında Rapor” başlıklı çalışması ise aynı şekilde 1916’da Alman askeri sansür makamınca yasaklanmış, çalışmaya el konulmuş ve rapor Milletvekillerine ancak 1919’da, Birinci Dünya Savaşı’nın sona ermesinden sonra teslim edilmiştir. Aralarında Philipp Scheidemann, Karl Liebknecht ya da Matthias Erzberger gibi politikacılar, Protestan ve Katolik kilisesinin ileri gelenlerinden Adolf von Harnack ve Lorenz Werthmann gibi Alman bilim, politika ve kilise çevrelerinin birçok önemli şahsiyetinin acil yazılı müdahalelerine rağmen Alman İmparatorluk hükümeti, Osmanlı müttefiklerine etkin bir şekilde baskı yapmamıştır.

Alman Dışişleri Bakanlığı’nın Osmanlı İmparatorluğu’nda bulunan Alman Büyükelçileri ve Konsoloslarının raporlarını temel alan ve o zamanki olaylarla ilgili en önemli resmi aktarımı teşkil eden dosyaları da katliamlar ve tehcirin planlı bir şekilde gerçekleştirilmiş olduğunu belgelemektedir. Alman Dışişleri Bakanlığı bu dosyaları yıllar önce açmıştır. Dosyaların bütün bir nushası Ermenistan’a ta 1998’de mikrofiş şeklinde takdim edilmiştir. Müteakiben Türkiye’de bunların bir nushasını edinmiştir.